

Умінська А. П.,

Житомирський державний університет імені Івана Франка, м. Житомир

ЦЕНТР САМОПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЯК ЗАСІБ АВТОНОМНОГО ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КУЛЬТУРИ

Стаття присвячена особливостям автономного формування іншомовної культури засобами центру самопідготовки майбутніх вчителів іноземної мови. Автор пропонує технології використання такого центру для самостійного вдосконалення рівня професійної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови.

Ключові слова: центр самопідготовки майбутніх вчителів іноземної мови, іншомовна культура, автономне навчання.

Данная статья посвящена особенностям автономного формирования иноязычной культуры средствами центра самоподготовки будущих учителей иностранного языка. Автор предлагает технологии использования такого центра для самостоятельного усовершенствования уровня профессиональной компетентности будущего учителя иностранного языка.

Ключевые слова: центр самопідготовки будущих учителей иностранного языка, иноязычная культура, автономное обучение.

The article deals with peculiarities of formation of foreign language culture on the basis of self-access foreign language teacher development centre. The author suggests effective techniques of such a centre for the independent development of English teachers' professional competence.

Keywords: self-access foreign language teacher development centre, foreign language culture, independent work.

Навчання іноземної мови сьогодні є одним з невід'ємних компонентів загальної та спеціальної освіти, а володіння основами іншомовного спілкування і культури стає не тільки показником високого культурного рівня людини, а й запорукою її успішності у професійній діяльності.

Міжнародні зв'язки України, її інтеграція до європейського та світового простору зумовлюють необхідність розглядати іноземну мову як важливий засіб міжкультурного спілкування. Оволодіння мовою міжнародного спілкування сприяє розвитку здібностей використовувати її як інструмент спілкування в діалозі культур і цивілізацій сучасного світу.

Як зазначають дослідники, “коди культури як феномен є універсальними за своєю природою, вони притаманні людині як homo sapiens. Проте їх вияв, питома вага кожного з них у певній культурі, а також метафори, у яких вони вербалізуються, завжди національно детерміновані й зумовлені конкретною культурою” [2, с. 298].

Доцільність паралельного вивчення мови та культури розглядається багатьма вченими-методистами. Проблемою формування іншомовної культури займався багато вітчизняних та зарубіжних вчених: А. Арнольд, Н. Бориско, О. Бондаревська, М. Віленський, І. Ісаєв, І. Ішханьян, Л. Калініна, Є. Пассов, R. Lado, A. Hirsh та ін.

Вслід за Є. Пассовим ми сприймаємо як іншомовну культуру ту частину духовного багатства (культури), яку набуває людина в процесі комунікативного навчання іноземної мови в навчальному, пізнавальному, розвивальному й виховному аспектах [3, с. 160].

Аналіз науково-педагогічної літератури з питання формування іншомовної культури показав, що вчені розглядають різні аспекти даної проблеми під час аудиторної роботи під керівництвом викладача. Однак, наш великий досвід роботи у ВНЗ показав, що формування професійно значущих міжкультурних вмінь може бути ефективно продовжено майбутніми вчителями самостійно. У зв'язку з цим ми пропонуємо використання центру самопідготовки майбутніх вчителів іноземної мови як засобу автономного формування іншомовної культури.

Метою даної статті є спроба показати ефективне формування іншомовної культури на основі центру самопідготовки майбутніх вчителів іноземної мови.

У зв'язку з розвитком сучасних технологій і широким використанням комп'ютерних інформаційних технологій у навчанні іноземної мови, поряд з поняттям автономії студента, значного розповсюдження набуває поняття автономного, самокерованого вивчення іноземної мови та культури (autonomous, self-directed, self-access language and culture learning), що визначає відповідну форму навчання, оволодіння предметом.

Створення такого центру у ВНЗ забезпечить майбутніх вчителів іноземної мови можливістю самостійної автономної роботи над удосконаленням рівня власної професійної компетентності.

Центр самопідготовки майбутніх вчителів іноземної мови повинен відповідати наступним критеріям:

- безумовна доступність для користувачів інформації як фізична, так і матеріальна;
- доступ до всесвітньої мережі Інтернет (режим роботи та безкоштовне обслуговування);
- гарантія кваліфікованого використання (професійна підготовка персоналу до роботи з інформацією: пошук, обробка, класифікація, накопичення тощо);
- наявність достатньої кількості довідкової методичної літератури, словників, соціокультурних довідників;
- наявність відео– та аудіо матеріалів методичного та навчального характеру.

Робота в такому центрі спирається на вміння студента самостійно визначити свій рівень іншомовної культури і свої проблеми, намітити цілі і конкретні навчальні задачі, підібрати необхідні для роботи матеріали, забезпечити самостійну тренувальну роботу, оцінити досягнутий результат і ефективність своєї навчальної діяльності.

Графічно структуру такого центру можна представити наступним чином:

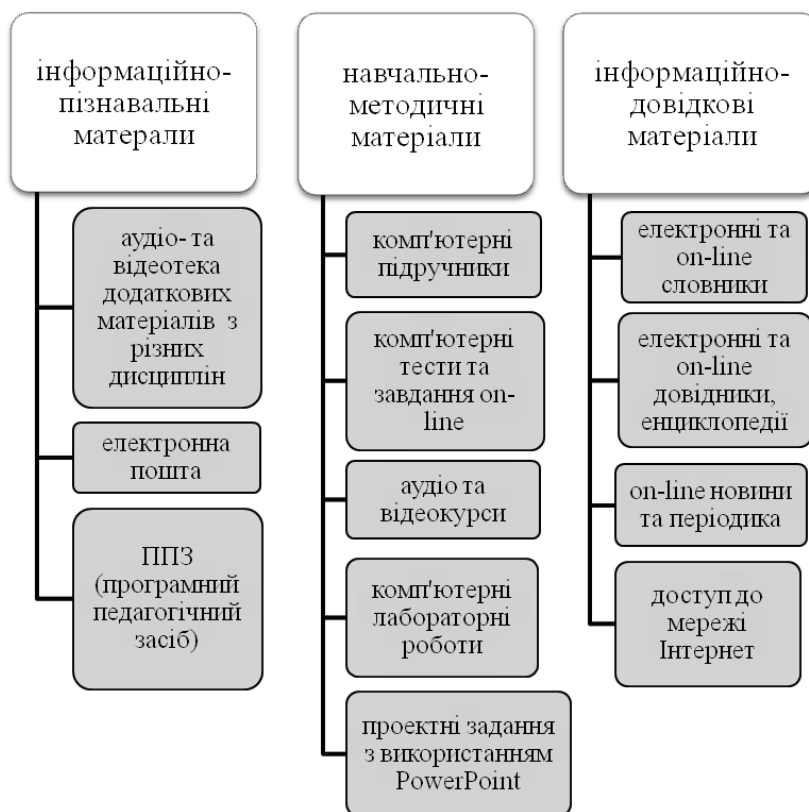

Рис 1. Структура ресурсного центру самопідготовки майбутніх вчителів іноземної мови

Робота студента в центрі самопідготовки майбутніх вчителів іноземної мови заснована і регулюється за рахунок:

- системи консультативної та навчально-методичної підтримки студента з оволодіння ефективними стратегіями і вміннями навчальної діяльності, формування навчальної компетенції в області вивчення мови та культури;
- системи різнорівневих навчальних матеріалів з різних аспектів володіння майбутньою професією;
- системи матеріалів для самоконтролю та самооцінки рівня володіння фаховими дисциплінами у співвідношенні із засобами рівневого контролю різних аспектів володіння знаннями для самостійного моніторингу студентами динаміки оволодіння і вдосконалення знань іноземної мови та культури, навичок та вмінь.

Формування іншомовної культури, розвиток продуктивної навчальної діяльності, формування вмінь саморозвитку в умовах роботи в центрі забезпечується:

- розвитком рефлексивної самооцінки студентом своєї комунікативної і навчальної діяльності шляхом різного роду тестових завдань;
- створенням умов для самоуправління навчальною діяльністю, проявом ділової активності в оволодінні майбутньою професією;
- розвитку креативності, активності і самореалізації студента в інформаційному та навчальному середовищі.

Наведемо приклади технологій автономного формування іншомовної культури майбутнього вчителя іноземної мови, які ми апробували на базі центру самопідготовки майбутніх вчителів іноземної мови Житомирського державного університету імені Івана Франка для самостійної роботи з курсу “Методика викладання іноземних мов” на 3-му курсі Інституту іноземної філології. Студентам були запропоновані такі завдання:

✓ Доповніть висловлювання або цитату з сайту своїми ідеями. **Порівняйте їх з оригіналом.** Запропонуйте творче завдання до його виконання учнями старших класів ЗНЗ.

Наприклад: “Culture is the sum of...”

Оригінал: “Culture is the sum of all the forms of art, of love, and of thought, which in the course of centuries, have enabled man to be less enslaved” (*Andre Marlaux*)

Студентам пропонується попрацювати в центрі – продовжити цитату, попередньо відібрану з сайту. Майбутні вчителі виявляють, наскільки їх думка виявилася схожою з оригіналом та порівнюють з іншими думками. На останньому семінарському занятті вони обґрунтовують свою точку зору та пропонують творчі завдання для учнів ЗНЗ.

✓ **Знайдіть інформацію та порівняйте різні типи шкіл Великої Британії** та скажіть, як вони відрізняються від українських. Запропонуйте завдання для формування соціокультурної компетенції учнів старших класів у вигляді складання власних проектів, дискусій, дебатів тощо.

Студенти працюють у групах та виконують завдання, знаходячи матеріал в центрі, розробляють завдання, які, на їхню думку, будуть цікавими для учнів старших класів. Тут ефективним буде використання технології Venn Diagram. Таким чином активізуються не лише пошукові вміння майбутніх вчителів іноземної мови, але й вміння грамотно формувати завдання для учнів.

Great Britain	Ukraine
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

✓ Прочитайте на моніторі комп'ютера про різні норми соціальної поведінки, прийняті у Великій Британії та Україні. Скажіть, чи є вони схожими та які є більш сприйнятливі для вас. Поясніть свій вибір і запропонуйте креативні завдання для учнів старшого етапу ЗНЗ.

Ukrainain Etiquette and Customs

Meeting and Greeting

- The typical greeting is a warm, firm handshake, maintaining direct eye contact, and repeating your name.
- When female friends meet, they kiss on the cheek three times, starting with the left and then alternating, while close male friends may pat each other on the back and hug.

Gift Giving Etiquette

- Ukrainians exchange gifts with family and close friends on birthdays and the Orthodox Christmas.
- Gifts need not be expensive. It is the act of giving the gift that is important, since it symbolises friendship.
- Flowers should only be given in odd numbers and avoid yellow flowers.
- Gifts are generally not opened when received.

Dining Etiquette

- Table manners are generally casual.
- Do not begin eating until the host invites you to start.
- The oldest or most honoured guest is served first.
- Try everything. Refusing a dish is considered very rude.
- A common toast is "za vashe zdorovya", which means "to your health" [4].

British Etiquette and customs

Meeting and Greeting

- The handshake is the common form of greeting.
- The British might seem a little stiff and formal at first.
- Avoid prolonged eye contact as it makes people feel uncomfortable.
- Introduce a younger person to an older person.
- Introduce a person of lower status to a person of higher status.

Gift Giving Etiquette

- The British exchange gifts between family members and close friends for birthdays and Christmas.
- The gift need not be expensive, but it should usually demonstrate an attempt to find something that related to the recipient's interests.
- If invited to someone's home, it is normal to take along a box of good chocolates, a good bottle of wine or flowers.
- Gifts are opened when received.

Dining Etiquette

- Unlike many European cultures, the British enjoy entertaining in people their homes.
- Although the British value punctuality, you may arrive 10-15 minutes later than invited to dinner. However, if going to a restaurant be on time.
- Do not rest your elbows on the table.
- If you have not finished eating, cross your knife and fork on your plate with the fork over the knife [5].

Студенти ознайомлюються з даними нормами соціальної поведінки і обирають ті, які їм ближче. На основі самостійно проведеного відбору майбутні вчителі розробляють можливі творчі завдання для своїх потенцій-

них учнів. Цікаво були складені студентами ситуації для соціокультурних рольових ігор, власний словник моделей соціокультурної комунікативної поведінки, проблемні завдання для соціокультурних дискусій тощо.

Окрім вищезазначених комп’ютерних технологій ефективним є **використання відео– та аудіоматеріалів центру самовдосконалення майбутніх вчителів іноземної мови:**

✓ **Продивіться відеофрагмент фільму “The Queen”. Які ще завдання для розвитку соціокультурної компетенції учнів Ви можете запропонувати?**

✓ Прослухайте текст про національні символи Великої Британії. Використовуючи всю доступну літературу, доповніть наявну інформацію. Запропонуйте завдання для своїх потенційних учнів на порівняння її з інформацією про національні символи Вашої рідної країни.

Враховуючи зазначене вище, за допомогою активів такого ресурсного центру самопідготовки майбутніх вчителів іноземних мов студент не тільки підвищує свій рівень професійної та іншомовної підготовки у відповідності зі своїми індивідуальними потребами, але, перш за все, засвоює методологію автономного поповнення професійних та соціокультурних знань та вчиться самостійно керувати процесом оволодіння, удосконалення своїх знань, умінь та навичок.

Література:

1. Артеменко Т. М. Деякі проблеми навчання ефективного спілкування іноземною мовою / Т. М. Артеменко, І. П. Ліпко // Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв’язки : збірник наукових статей. – Харків : 2009. – №14. – С. 32-39 .
2. Красних В. В. “Свой” среди “чужих”: миф или реальность? / В. В. Красных. – М. : Гнозис, 2003. – 375 с.
3. Пассов С. І. Коммуникативное иноязычное образование. Концепция развития индивидуальности в диалоге культур. – Липецк : ЛГПИ–РЦИО, 2000. – 204 с.
4. <http://www.kwintessential.co.uk/resources/global-etiquette/ukraine.html>
5. <http://www.kwintessential.co.uk/resources/global-etiquette/uk.html>